

E-post: debatt@klassekampen.noKRONIKK
& DEBATT1968 – ingen
misforståelse1968
Per Velde

6. juni skriver filosof Helge Høibraaten en artikkel fra Berlin, der han spør: Var 1968 en misforståelse? Jeg vil peke på et par punkter hvor jeg synes framstillingen halter. I ingressen hevdes det at stemningen i tida etter «det voldelige studentopprøret i 1967» var «hysterisk». Det gjelder Benno Ohnesorg, som ble drept av politiet i en demonstrasjon mot sjahan av Iran. Om dette skrev Der Spiegel (basert på «et betydelig antall øyenvitner») at sjah-tro iranere begynte å kaste stein på studentene, og at politiet derpå angrep studentene, ikke steinkasterne. En politimann skjøt. Kan dette kalles et voldelig studentopprør?

Høibraaten anser ikke uttrykket «fascistisk mentalitet» som helt virkelighetsfernt, men ser Adorno som hysterisk fordi han mener studentene nå spilte jødenes rolle. La oss se hva som skjedde. Borgermeisteren (SPD) uttalte: «Jeg sier uttrykkelig ... at jeg godkjenner politiets framgangsmaat». Ingen beklagelse over drapet, bare en hatefull pogromstemning. Folk angrep studenter som delte ut løpesedler på åpen gate (og fikk ros), og de som bar sørgebånd for Ohnesorg fikk det revet av. Sørgefloret virket «som jødestjerner i Det tredje riket», skrev en studenttiltsmann. Og en norsk student i Berlin rapporterte det samme hjem til avisen Orientering. Byparlamentet fordømte studentene og «forstod» leserbrev som krevde tvangsarbeid. Og brevene haglet inn til studentutvalget: «de virkelige mordere er dere ... pakk dere østover ... vi mangler SA-tropper her som kan bringe dere bråkmakere til fornuft». Andre krevde gasskammer og konsentrasjonsleir.

Ved minnehøytideligheten for Ohnesorg uttalte derfor teologiprofessor Gollwitzer: «Den akademiske ungdom vil ikke stille seg likegyldig til de nye tegn på fascisme slik de gjorde det i 1933.» Sosiologiprofessor Scheuch mente at «ethvert industrisamfunn trenger hotobjekter ... blant oss har vi ikke lenger dem vi hadde, men det viser seg at studentene presses inn i denne rollen». Og en annen professor: «Studentene passer inn i det tyske politis tradisjonelle skjema, hvor man bestandig har søkt fienden til venstre.» Slik har altså studentene «på et vis overtatt jødenes rolle» (Adorno).

Adorno stod altså ikke alene med sitt «hysteri». Hysteriet vil jeg heller plassere til høyre – først etter mordet på Ohnesorg, siden til ut på 1970-tallet. Før valget i 1969 hevdet for eksempel forbundskansleren (eks-NSDAP) at faren ikke kom fra nynazistene, men fra Sozialistische Deutsche Studentenbund (SDS). Og statsminister i Baden-Württemberg «visste» at SDS lærer borgerkrig på Cuba og ville derfor stenge Heidel-

berg universitet. Mens overvåkingen påstod at SDS forberedte aksjoner like store som riksdagsbrannen i Berlin i 1933! SDS svarte at dette var som kampanjene mot jøder og radikale i 1930-åra. En statsråd foreslo også at alle politipermisjoner skulle inndras før valget. Mens Dagbladet siterer folk på gata som var lei studentene – de mente slikt aldri ville skjedd under Hitler.

«1968» skyldtes ikke Ohnesorg, men en verden av undertrykking. Og i Tyskland hadde de en helt spesiell arv å slite med. Den bør man ikke bagatellisere.

Per Velde
pevelde@online.noHabermas –
vår mann?FILOSOFI
Per Tore Dalen

Habermas har fylt åtti år og er blitt behørig feiret, også i Klassekampen, som bruker tett på fem helsider på fødselsdagsbarnet 18. juni. Det meste var interessant og til å bli klokere av. Ingen grunn til å tvile på at mange lesere satte pris på det. Men det er også et tankekors at en avis som Klassekampen kan bringe alt dette stoffet uten vesentlige kritiske kommentarer. For Habermas er uenkelig en av de fremste liberale tenkerne i vår tid, slektskapet med Locke og Kant synes tydeligere enn med Marx.

I skrivende stund er det gått en uke siden begivenheten, og verken redaksjonen eller noen av avisens engasjerte og velorienterte lesere har ytret seg i sakens anledning. Så det er altså greit? Er Habermas den radikale norske venstresidens ubestridte mestertanker? Klassekampen har da vitterlig markert seg som en liberalismekritisk avis. Men til tross for dette er det åpenbart at Habermas er blitt «en del av lufta vi puster i», som Gunnar Skirbekk sier (Klassekampen 18. juni). Er vi da alle blitt liberalister nå? Det er ikke et retorisk spørsmål.

Nok en gang ser vi et eksempel på at også den norske venstresiden «framfor noe snakker den liberale middelklassens språk», for å bruke et uttrykk som Klassekampen tillia den britiske journalisten og politiske kommentatoren Nick Cohen ved årsskiftet. Han var en av tre fremtredende radikale skribenter som avisen brukte som sine augurer ved inngangen til det nye år. Chantal Mouffe, en annen av de tre, har i boken «On the Political» (2005) på en meget overbevisende måte argumentert for hvilke ødeleggende konsekvenser denne konsensusfilosofien har. Og det ikke bare for den radikale venstresiden, men for forståelsen av hva politikken som sådan er.

Politikk er først og fremst kamp, ikke kommunikasjon. Det lyder krigersk, men i Mouffes utforming er det paradoksal nok en mer overbevisende vei til en fredeligere verden enn Habermas' universalistiske rasjonalisme. Høyrepopulistiske partier både av Fremskrittspartiets type og mer ekstreme varianter blir i hennes analyse ganske logiske følger av det rådende liberalistiske hegemoni. Og hvor fredsskapende på det globale plan er egentlig Habermas' forsøk på å bevise at det liberale, kapitalistiske demokratiet er rasjonelt uimotsigelig og derfor et

samfunnssystem hele verden må bøye seg for? Er ikke dette bare en modernisert utgave av den vestlige arroganse som Torbjørn Kalberg avdekker hos Locke og Kant (Klassekampen 22. juni)?

Per Tore Dalen,
Nesodden
peto-da@online.noNyansert
debatt?PSYKISK
HELSEVERN
Odd Volden

I sitt innlegg 22. juni etterlyser

Frédéric Larsen, enhetsleder ved en av våre psykiatriske sikkerhetsposter, en mer nyansert debatt om tvangsbruk ved psykiatriske avdelinger. Det er ingen tvil om at vi trenger mer nyanserte psykisk helsedebatter generelt og om bruk av tvang spesielt, men Larsen bidrar dessverre ikke veldig mye til dette i sitt innlegg.

Larsen knytter sitt innlegg til et tidligere innlegg i Klassekampen (15. juni), men bortsett fra å si seg enig med innsenderne på ett punkt berører han ikke dette prinsipielle og velbegrunnede innlegget i det hele tatt. Han benytter istedenfor anledningen til å fortelle oss hvor liten grunn det er til å bekymre seg for tvangsbruken i psykisk helsevern. Larsen kan berolige oss med at det per definisjon ikke kan foregå noe klanderverdig, siden de ansatte er så samvittighetsfulle og snakker med hverandre etter at de har brukt tvang og makt.

Men det kan i 2009 knapt deles ut poeng for at man tar opp saker på personalmøter. Spørsmålene Larsen og hans medarbeidere bør stille seg, er: Hva er det som skjer like forut for og lenge forut for ønskede hendelser? Kan uønskede hendelser komme som følge av manglende ressurser? Som følge av uegnede lokaler? Som følge av at langtidsinnlagte pasienter mister kontakt med nettverk? Som følge av at pasientene ikke har tilgang til rollemodeller som ikke samtidig er kontrollører? Som følge av at pasientene ikke får legge fram sine saker i personalmøter med støttespillere til stede?

Litt pinlig blir det når Larsen forteller oss at «vi har en velfungerende kontrollkomisjon som fyller sin kontrollfunksjon tilfredsstillende». Skjønner ikke Larsen at det er en byråkratisk forsømmelse av en leder ved en avdeling i psykisk helsevern å offentlig evaluere det som skal være et uavhengig kontrollorgan på denne måten?

For noen år siden møtte jeg på en konferanse en enhetsleder på en annen sikkerhetspost. Han fortalte at de for lengst hadde opprettet brukerråd ved avdelingen og at det fungerte utmerket. Har dere noe slikt, Larsen? Eller trekker dere på noen annen måte inn brukerrepresentanter og andre som kan se på virksomheten med nye briller?

Jeg har sittet i en av kontrollkomisjonene i seks år og nesten like lenge vært besøkssvenn for en ung mann som er dømt til behandling. En av de lokale overlegene og en av de lokale sykepleierne har fortalt meg at det etter deres skjønn burde det være unødvendig å bruke mekaniske tvangsmidler ved den lokale sikkerhetsposten, siden den er så godt bemannet. Også andre behandlere

og primærkontakter har vært ærlige nok til å signalisere at det langt fra er konsensus om hva som er nødvendig bruk av tvang og makt.

Nå har du fått nyansene dine, Larsen. Ønsker du fortsatt å debattere?

Odd Volden,
tidligere landsstyremedlem Mental Helse
o-volden@frisurf.noSkandinaviske
boligmodellerBOLIGPOLITIKK
Erling Annaniasen

Et formål med mitt bidrag til Klassekampen 10. juni var å få debatten om den skandinaviske boligpolitiske modellen ned på et mer presist begrepsnivå. Derfor min poengtering av de markante forskjellene i Skandinavias boligpolitiske institusjoner og denne ulikhetens forankring i historisk arvegods.

At presis begrepsbruk er nødvendig fremgår også av Arild Holt-Jensens tilsvar i Klassekampen 22. juni. Ja, kanskje er det riktig at uenigheten vår har noe med ytre skinn å gjøre og at begrepspresishet avdekker felles ambisjoner. Det gjelder særlig dette uttrykket: «Gjenreis den sosiale boligpolitikken.» Jeg reagerer mot parolen fordi den er for generell og upresis. Umiddelbart gir den assosiasjoner til et comeback av det norske boligsystemet fra 1946 med generell statlig finansiering og prisregulering. Tross forskjeller er det denne ordningen som ligner mest på dagens danske system. Gjenreisning av dette er etter mitt syn verken mulig eller ønskelig, til det har endringene fra 1946 til i dag vært for store.

Innholdet i en sosial boligpolitikk i Norge anno 2009 må angripe problemene slik de konkret fremstår på den markedsstyrte boligsektoren. Det betyr ikke at sentrale målsettinger som sosial utjevning/omfordeling (boligskatt) er uaktuelle, tvært om. Her må fokuset rettes mot den norske uregulerte, privatiserte leiesektoren – den tydeligste forskjellen fra våre skandinaviske naboer. Det er skjellig grunn til å tro at forhold på dette markedet ikke samsvarer med målsettingen om en sosial boligpolitikk. Hva er alternativet? I «gråsonen» mellom marked og offentlighet møter forsøk på å etablere alternative løsninger problemer.

Et eksempel: I 2007 skulle Bergen kommune i samarbeid med Husbanken og tre lokale boligbyggelag satse på såkalt «alternativ boligbygging» med 600 «billige» boliger, formodentlig lavinnskudd. Utgangen ble utsettelse. Hvorfor? Jo, kommunen hadde ignorert EUs regelverk om offentlige anskaffelser. Innkjøpsreglene gir ikke rom for å gi boligbyggelagene (private) fordelere. Selv om det er et reelt behov for sosial boligbygging av denne typen, slik Holt-Jensen konstaterer, stoppes det altså av EUs regler for markeds konkurranse i anbud.

I dagens markedsdominerte situasjon er den danske formen for kooperative leieboliger under selvforvaltning tiltalende. Mitt poeng er imidlertid at konteksten i et norsk prosjekt er annerledes enn i Danmark, der sektoren er regulert. Det byr på problemer, særlig med tanke på